

Sak nr.: 22/19

Møtedato: 04.09.19

Saksbehandler: Lisbeth Aassve/Vidar Formo

Arkiv nr.

Fastsetting av dagskvoter (bag limit) for småvilt sesongen 2019/2020

Saksdokumenter:

- Resultater fra taksering på statsallmenningene og sammenligning mot tidligere år
- Uttalelse fra Snåsa kommune v/viltnemda

Hjemmel:

- Fjelloven § 23

Saksopplysninger:

Snåsa fjellstyre har i mange år fått utført linjetaksering av småvilt i forkant av småviltjakta. Det takseres etter Avstandsmetoden (Distance sampling), en linjetakst som i tillegg til å avdekke svingninger og produksjon fra år til år, kan gi oss et tetthetsestimert på antall liryper pr. km², samt tetthet av voksen fugl og kyllingproduksjon pr. liryepar.

Snåsa Jeger- og Fiskeforening (SJFF) gjennomfører takseringen på vegne av fjellstyret. Leder i fuglehundutvalget i SJFF, som og er vår kontaktperson for takseringa, ble i fjor godkjent instruktør for takseringskurs. Første kurs for taksørerne ble gjennomført i fjor, og tanken er at alle taksører på sikt skal ha gjennomført et slikt kurs.

I 2017 ble det i samarbeid med Nord universitet og NINA gjennomført en revidering av takstlinjene, der også noen nye linjer ble lagt til. Revideringa ble gjennomført for å få et mest mulig riktig resultat av takseringa. Tre av de nye linjene er lagt opp med tanke på skogsfugltaksering. Vi har nå 14 linjer (32 enkeltlinjer) fordelt i statsallmenningene.

Snåsa fjellstyre er medlem i Hønefuglportalen, en webportal for registrering og håndtering av data fra taksering av ryper og skogsfugl. Det er Høgskolen i Innlandet, Evenstad, som henter ut takseringsdataene fra portalen og analyserer disse for oss. Nytt av året er en mobilapp for bruk til registrering under takseringa. Mobilappen legger data fra takseringa direkte inn i Hønefuglportalen.

Fjellstyret har tidligere år hatt følgende fangstbegrensninger på rype og skogsfugl:

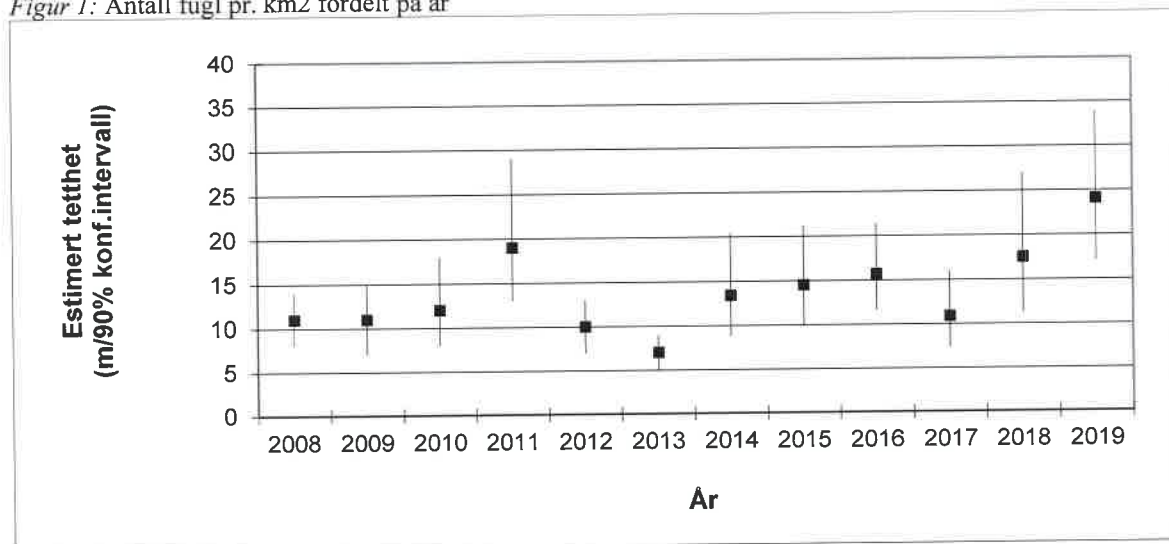
- Sesongen 2018/2019: Dagskvote på 4 ryper/jeger/dag før jul, 1 rype/jeger/dag fra nyttår.
Dagskvote på 2 skogsfugl/jeger/dag
- Sesongen 2017/2018: Dagskvote på 2 ryper/jeger/dag før jul, 1 rype/jeger/dag fra nyttår.
Dagskvote på 2 skogsfugl/jeger/dag.
- Sesongen 2016/2017: Dagskvote på 3 ryper/jeger/dag før jul, 1 rype/jeger/dag fra nyttår.
Dagskvote på 2 skogsfugl/jeger/dag
- Sesongen 2015/2016: Dagskvote på 3 ryper/jeger/dag før jul, 1 rype/jeger/dag fra nyttår.
Dagskvote på 2 skogsfugl/jeger/dag.

- Sesongen 2014/2015: Dagskvote på 4 ryper/jeger/dag før jul, 1 rype/jeger/dag fra nyttår.
- Sesongen 2013/2014: Dagskvote på 3 ryper/jeger/dag før jul, 2 ryper/jeger/dag fra nyttår.
- Sesongen 2012/2013: Dagskvote på 3 ryper/jeger/dag før jul, 2 ryper/jeger/dag fra nyttår.
- Sesongen 2011/2012: Dagskvote på 5 ryper/jeger/dag før jul, 3 ryper/jeger/dag fra nyttår.

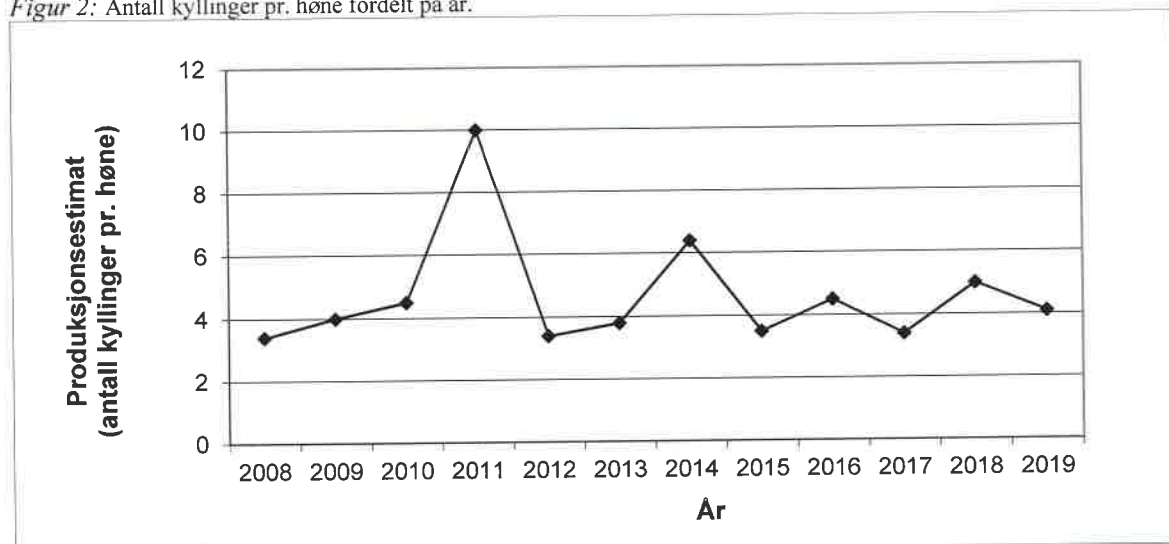
Vurdering:

Etter en nedgang i bestanden i 2017 har vi nå hatt to år med relativt stor oppgang i antall observerte fugl pr. km² (fig. 1). Estimert tetthet er i år høyere enn siste toppår i 2011. Kyllingproduksjonen har gått noe ned siden i fjor (fig 2), med et estimat på 4,1 kyllinger pr.par i år mot 5 i fjor. Estimert tetthet har, med unntak av en nedgang i 2017, vist en jevn stigning siden 2013. Estimert kyllingproduksjon har vært noe mer varierende.

Figur 1: Antall fugl pr. km² fordelt på år

Figur 2: Antall kyllinger pr. høne fordelt på år.

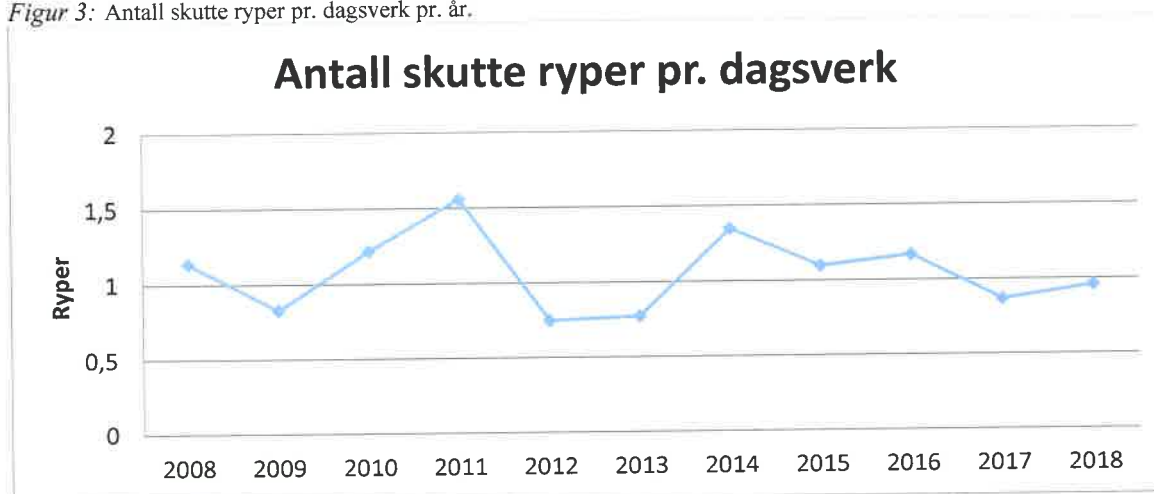
Vi hadde en varmeperiode tidlig i vår, som gjorde at snøen i fjellet smeltet fort og tidlig. I slutten av mai ble det kaldere igjen, med store snøfall helt ned til bygda. Dette kan ha påvirket kyllingproduksjonen negativt, da rypa normalt legger eggene rundt denne tida. Været rundt klekking var relativt stabilt og dette fortsatte helt til en ny varmeperiode i slutten av juli. Det var normalt med insekter i fjellet.

Det ble under takseringa observert enkelte kull med små kyllinger, dette kan tyde på omlegging enkelte steder. Det har vært observert noe smånagere i vinter og vår, men noe stort smånagerår ble det ikke i år heller. I gode smånagerår finner predatorerne i stor grad smånagerne som alternativ føde til ryper og egg/kyllinger.

Det er liten tvil om at jakt kan ha betydning for neste års bestand av lirype, men hvor stor betydning den har avhenger av bestand og uttak, men også av andre faktorer. Forskning viser at ved gode bestandsår kan jaktdødeligheten kompensere noe av den naturlige dødeligheten. Dette gjelder særlig hos ungfugl tidlig i jakta. På samme vis kan jaktdødeligheten være additiv, komme i tillegg til naturlig dødelighet, ved svært dårlige lirypeår. Jakta har derfor størst betydning ved lav tetthet, mens den i gode år med høy tetthet ikke vil ha noen stor betydning ved et begrenset uttak. Dødeligheten hos ryper er størst fram til senhøsten, og vinterjakt/-fangst vil derfor ha større negativ innvirkning på bestandene enn høstjakta.

Uavhengig av bag limit kan en se at antallet felte ryper pr. jeger pr. dag på statsallmenningene i Snåsa har ligget ganske jevnt over flere år (*figur 3*). Fra den regulerte perioden i fjor viser rapporteringa at hver jeger i gjennomsnitt jaktet 3,2 av 5 tildelte jaktdager i regulert periode, og felte tilsammen 3,1 ryper i løpet av disse dagene. Været har i praksis stor betydning for jaktintensiteten.

Figur 3: Antall skutte ryper pr. dagsverk pr. år.

Med bakgrunn i den årlige takseringen av lirypebestanden kan en bruke ulike høstings- eller forvaltningsmodellene for å legge til grunne kvoten eller jaktuttaket for jaktseasonen.

Svensk forskning viser til at et jaktuttak på 30 % av årets lirypebestand i Sverige, **30 % modellen**, kan være bærekraftig på lang sikt og at dette uttaket ikke har noen betydning for neste års bestand. Den samme forskningen viser at 3 jegerdager pr. km² i månedsskiftet august/september tilsvarer et uttak på 30 %, uavhengig av størrelsen på høstbestanden. Til sammenligning var jegertettheten på statsallmenningene i Snåsa i overkant av 1 jegerdag pr. km² i regulert periode av jakta i 2018 (basert på estimert lirypeareal/lirypeterreng).

Figur 4: Viser bla. anbefalt uttak av lirype hos Snåsa fjellstyre etter henholdsvis kyllingmodellen, 15% modellen og 30% modellen for jaktseasonen 2017 og 2018, samt estimert uttak med bakgrunn i fangstrapporteringer.

År	Estimert tetthet (Liryper/km2)	Estimert totalt antall liryper	Estimert kyllingproduksjon pr. høne	Estimert antall liryper skutt	Estimert fellingsprosent	Anbefalt uttak etter kyllingmodellen	Anbefalt uttak etter 15% modellen	Anbefalt uttak etter 30% modellen
2017	10,9	13025	3,4	1597	12,2	2170	1954	3907
2018	17,5	20912	5	1906	9,11	7467	3137	6274

15 % modellen går ut på å beregne en sesongkvote etter 15 % av den takserte lirypebestanden. Dette beregnes ut fra estimert lirypeterreng i det aktuelle området. Undersøkelser ved utarbeidelse av denne modellen viser at et jaktuttak på 30 % av den takserte lirypebestanden kan spille en rolle for neste års bestand, mens et uttak på 15% ikke har noe å si. Om en tar ut bare 15 % av bestanden viser undersøkelser også at det i et freda terreng ikke vil være lavere dødelighet, da den naturlige dødeligheten er beregnet til å være den samme.

Med bakgrunn i **kyllingmodellen** må hver lirypehøne produsere 2,5 kyllinger for å holde bestandsstørrelsen uendret fra år til år uten jakt. Det høstbare overskuddet kan derfor beregnes ut fra eventuelle kyllinger over denne grensa. Avhengig av hvor stort jaktuttaket er kan en beregne hvor stor den tilsvarende kyllingproduksjonen må være for å balansere jaktuttaket. Kyllingmodellen gir et noe høyere anbefalt jaktuttak enn 15 % modellen (*se figur 4*). For å kunne øke bestanden kan man likevel ikke ta ut alt over 2,5 kyllinger pr. par årlig, da en må spare kyllinger som kan bli stamfugl neste år.

I figur 4 kan en se at uttaket vi hadde i jaktseasonen 2017 og 2018 lå godt innenfor anbefalt uttak av lirype, både etter kyllingmodellen, 15% modellen og 30% modellen. Forvaltningsmodellen som har lavest anbefalt uttak er 15% modellen. Ca 61% av estimert antall liryper skutt er felt i regulert periode. Erfaringsmessig vet vi at det skytes mindre fugl utover senhøsten og at jaktrykket går betydelig ned på denne tida.

Ordningen med dagskvoter (bag limit) er nå godt innarbeidet hos fjellstyrene, og det bør videreføres som et praktisk gjennomførbart forvaltningstiltak i tråd med bestandssvingningene. Fra jegerorganisasjonene er det et sterkt ønske om at områdene ikke stenges helt for jakt i dårlige år, men at uttaket heller reguleres med en streng dagskvote.

Snåsa fjellstyre har jaktstart på rype 15.september i motsetning til de fleste andre områder rundt oss som har jaktstart 10. september. Utsatt jaktstart bygger blant annet på at fellingsuksessen hos jegerne er størst tidlig på høsten, mens den avtar raskt utover høsten. Dette gir også et mindre totaluttak, da det blir færre jaktdager. Vi har også sett fra rapporteringer og antall solgte jaktkort utover høsten, at det ved dårligere rypeår er betydelig mindre tilstrømming av jegere enn ved gode år.

De første 10 dagene av jakta (15.-24 sept.) er en såkalt regulert periode, der utenbygdsjegere må søke om jaktkort ut fra en kvote vi har på 450 kort. I regulert periode er jaktterrenget delt opp i 6 mindre jaktterreng/jaktfelt der hvert jaktfelt er tildelt et bestemt antall jaktkort. Dette gir oss en områdeforvaltning der vi kan kontrollere jaktrykket i de ulike områdene de første 10 dagene av jakta.

I gamle Gressåmoen nasjonalpark (ca 180 km²) selges det kun et svært begrenset antall jaktkort for jakt uten hund de 10 første dagene av jakta. Etter det er området stengt for all jakt,

og sammen med tilgrensende fredningsområder i Lierne har vi her et stort refugieområde for rypa.

Det er mye fokus på vinterjaktas betydning for rypebestanden. For Snåsa sin del er dette av underordnet betydning, da de aller fleste jaktområdene her i praksis blir utilgjengelige om vinteren når fjelldalene og skogsbilveiene snør igjen. Det er kun i Grønningsområdet, der man har vinteråpen vei inn til Brottet og et større antall hytter, at man kan få noe intensiv vinterjakt. Forskning viser at de rypene, både unge og gamle, som har overlevd til februar har stor sannsynlighet for å overleve til våren. Et større uttak i begynnelsen av jakta har derfor mindre betydning enn det samme uttaket i f.eks. februar. På bakgrunn av dette er det også innført en strengere bag limit for vinterjakta (01.01-28.02) enn for høstjakta. Rapporteringa fra vinterjakta 2019 viste at det ble felt i underkant av 60 ryper, et antall som har vært relativt stabilt de siste åra. Dette tilsvarer < 0,5% av bestanden.

Kunnskapen om jaktas innvirkning på fjellrypebestanden er mindre. Vi vet imidlertid at fjellrypa ofte samler seg og flytter fra et fjellområde til et annet. Dette gjør at et område kan oppfattes som tomt for fjellrype, og at andre opplever store mengder fjellrype. Denne ujevnheten med fugl i terrenget vil man også kunne oppleve hos lirypa, særlig i dårlige år.

Fra 2015 ble det innført krav om rapportering på all jakt på rype og skogsfugl, etter at det tidligere år kun har vært krav om rapportering i regulert periode og vinterjakta. Dette gir oss bedre grunnlag for fellingsstatistikk, og hjelper oss med å kunne forvalte etter de ulike forvaltningsmodellene. Rapporteringsprosenten for regulert periode 2018 var på 76%.

Med bakgrunn i at takseringsresultatene i år viser en god oppgang i bestanden vurderer vi det som rett at dagskvoten også går opp fra i fjor. Ut fra begrensningene som er brukt ved lavere bestander tidligere år, og fellingsstatistikk fra disse åra, mener vi at dagskvoten i år kan økes med en lirype/jeger/dag både for høstjakta og vinterjakta, uten at dette får stor negativ innvirkning på neste års bestand. Å øke kvoten ved gode år gjør også at jegerne får forståelse og respekt for innskrenkninger ved dårligere år.

Vi vil fortsette med samme fangstbegrensninger på skogsfugl som de to siste åra, etter føre-var-prinsippet.

Saken er vurdert etter naturmangfoldloven §§ 8 -12.

Kunnskapsgrunnlaget §8, Føre-var-prinsippet §9, Økosystemtilnærming og samlet belastning §10:

Etter fjellstyrets vurdering har en på grunnlag av takseringsresultater, observasjoner gjort av fjelloppsynet, samt tidligere års data tilstrekkelig kunnskap for å fatte et slikt vedtak uten å volde skade på arter, naturmangfoldet eller økosystemet.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver §10, Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder §12:

Ikke relevant i saken.

I henhold til fjellovens bestemmelser skal saken oversendes Snåsa kommune v/viltnemda for uttalelse før fjellstyret gjør vedtak. Saken og saksutredning ble oversendt kommunen for uttalelse, med følgende forslag til vedtak:

Med bakgrunn i tidligere års jaktstatistikk og årets bestandssituasjon, vedtas en dagskvote på 5 ryper/jeger/dag fra 15.09.19 og tom. 23.12.19, og 2 ryper/jeger/dag fra 01.01.20 og ut februar 2020. Det innføres en dagskvote på 2 skogsfugl/jeger/dag. Dagskvoten er personlig og kan ikke overføres mellom jegere eller fra dag til dag.

Saken ble oversendt viltnemda fredag 23. august. Fjellstyret skulle egentlig behandle saken 26. august, men på grunn av kort høringsfrist til viltnemda ble saken utsatt. Viltnemda fikk frist til tirsdag 3. september med å komme med uttalelse til saken. Behandling av saken har i denne perioden også vært forhåndsvarslet til behandling på fjellstyrets hjemmeside, med samme høringsfrist.

Tirsdag 3. september mottok fjellstyret uttalelse fra viltnemda, der de ønsker at dagskvoten fra i fjor på 4 ryper/jeger/dag skal videreføres. Fjellstyret har ikke mottatt andre uttalelser i saken.

Tilrådingen fra viltnemda om å ikke øke bag-limit begrunnes med at en videreføring av fjorårets dagskvote i høstjakta vil kunne gi rypebestanden mulighet for ytterligere vekst. De viser også til at kyllingproduksjonen har gått ned, samt at det er lite uttak av smårovvilt i fjellområdene og at rypa er blitt rødlistet.

Uttalelsen fra viltnemda gir ikke noen kommentarer som omhandler foreslått bag-limit for vinterjakta eller på skogsfugl, og fjellstyret må forutsette at viltnemda er enig i dette.

Ut fra viltnemdas uttalelse antar vi at de baserer seg på føre-var-prinsippet. Dette er en bra tilnærming til saken, og i tråd med Naturmangfoldloven. Dette er også noe fjellstyret selv bruker på fjellrype og skogsfugl, da vi ikke har nok grunnlagsdata for en god faglig vurdering av bag-limit på disse artene. For lirypa har vi derimot opparbeidet oss et stort kunnskapsgrunnlag, og nok grunnlagsdata for å drive en mer adaptiv forvaltning i tråd med bestandssvingningene. Av praktiske hensyn fastsettes bag-limit for lirype og fjellrype samlet. Fellingsstatistikken viser at det av disse er klart mest lirype som skytes, og at det derfor er uttaket av lirype som i størst grad reguleres gjennom denne bag-limiten.

Bag-limit er imidlertid bare en av flere reguleringstiltak fjellstyret benytter. Bag-limit i seg selv gir heller ingen mening hvis man ikke ser det opp mot antall jaktkort som selges, antall dager det jaktes, og til slutt den totale *uttaksprosenten* av bestanden. Tall fra rapporteringene viser at vi har en lav uttaksprosent på lirype i statsallmenningene på Snåsa, som i tillegg ligger godt under anbefalte forvaltningsmodeller for lirype. Forsvarlig jakt er tillatt, selv om rypa nå har havnet på rødlista.

Viltnemdas uttalelse har ikke brakt nye, vesentlige moment inn i saken. Med bakgrunn i det kunnskapsgrunnlaget som foreligger i saken, i tillegg til viktige føre-var prinsipp, vurderer vi det som riktig å opprettholde forslaget om fangstbegrensninger for sesongen 2019/2020 slik det forelå før kommunens uttalelse. En forsvarlig økning av kvoten i gode år gir forståelse og respekt for innskrenkninger ved dårligere år.

Forslag til vedtak:

Med bakgrunn i tidligere års jaktstatistikk og årets bestandssituasjon, vedtas en dagskvote på **5 ryper**/jeger/dag fra 15.09.19 og tom. 23.12.19, og **2 ryper**/jeger/dag fra 01.01.20 og ut februar 2020. Det innføres en dagskvote på **2 skogsfugl**/jeger/dag. Dagskvoten er personlig og kan ikke overføres mellom jegere eller fra dag til dag.

VEDTAK:

Med bakgrunn i tidligere års jaktstatistikk og årets bestandssituasjon, vedtas en dagskvote på **5 ryper**/jeger/dag fra 15.09.19 og tom. 23.12.19, og **2 ryper**/jeger/dag fra 01.01.20 og ut februar 2020. Det innføres en dagskvote på **2 skogsfugl**/jeger/dag. Dagskvoten er personlig og kan ikke overføres mellom jegere eller fra dag til dag.

Vedtaket kan iflg. § 28 i Forvaltningsloven, påklages. En eventuell klage skal være skriftlig og sendes Snåsa fjellstyre innen 3 uker fra mottak av dette vedtak eller kunngjøring. Parter har rett til innsyn i sakens dokumenter jfr. Forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Snåsa den 04.09.19

Vidar Formo

Fjelloppsyn/daglig leder